

Pratarmė

Acta Paedagogica Vilnensia 36 tomas pradedamas aukštojo mokslo ir studijų problemų analize. Pirmame straipsnyje svarstomi kompetencijomis grįsto mokymosi taikymo aukštajame moksle iššūkiai. Vienas iš jų – kritiško požiūrio stoka. Autoriai, atlikę mokslinės literatūros analizę, pažymi, kad Lietuvoje, Rusijoje, Kazachijoje kompetencijomis grįstas mokymasis nekvestionuojamas, tačiau Vakarų mokslininkai nėra taip entuziastingai nusiteikę šio mokymosi modelio atžvilgiu. Pavyzdžiui, kritinės pedagogikos atstovai pažymi ne tik kompetencijos sampratos neapibrėžtumą, bet ir kritikuoja ideologinį kompetencijomis grįsto mokymosi pagrindą – biheviorizmą. Jų nuomone, šis mechanistiniu ir redukcionistiniu požiūriu į mokymąsi grįstas modelis labiau tinka profesiniam mokymui, o ne aukščiausio lygio specialistams rengti. Straipsnio autoriai nėra tokie kategoriški. Jų nuomone, „kompetencijomis grįstas mokymasis gali būti sėkmingai įdiegtas ir taikomas, tačiau tam būtina gerai išstudijuoti visus jo pranašumus ir trūkumus ir vengti taikyti jį kaip nepajudinamą dogmą, kurios nebūtų galima kūrybiškai interpretuoti“. Dar vienas kompetencijomis grįsto mokymosi iššūkis – studentų savarankiškas mokymasis. Būtent savarankiško studentų darbo problematika gvildenama antrame straipsnyje. Čia pateikiami tyrimo, kuriame pristatomas studentų požiūris į savarankišką darbą, jų nuomonė apie savarankiškoms užduotims atlikti reikalingus gebėjimus,

savarankiško darbo būtinybę universitetinėse studijose ir kt., rezultatai. Viena iš priemonių ne tik formuojant studentų anglų kalbos įgūdžius universitete, bet ir skatinant studentų savarankiškumą ir metakognityvų sąmoningumą gali būti socialinis tinklas *Facebook*.

Antrame žurnalo skyriuje nagrinėjama mokyklos kultūra. Dviejuose straipsniuose pristatomi tyrimo „Oficialioji ir demotinė mokyklų kultūra: įtampos laukų analizė“ duomenys. Analizuojant šio tyrimo metu surinktą vizualią medžiagą, viename iš straipsnių siekiama išsiaiškinti, kokią žinią sleidžia mokyklų erdvėse eksponuojami mokinių kurti artefaktai ir kokią reikšmę šiems artefaktams teikia mokyklos bendruomenės nariai. Nors neabejojama, kad artefaktai skatina mokinių kūrybiškumą ir saviraišką, vis dėlto tyrėjoms kyla ne vienas klausimas: Ar laviruodami tarp mokytojų kontrolės, reikalavimų, norminimo ir asmeninės raiškos, mokiniai jaučia kūrybinę laisvę? O gal tai tik pareiga puošti mokyklą kaip pasigėrėjimo objektą bendruomenei ir svetimiems – lankytojams? ir kt. Kitame straipsnyje koncentruojamasi į diskursą kaip mokyklos kultūros išraišką. Remiamasi kritinės diskurso analizės atstovais N. Fairclough, M. Foucault, taip pat sociolingvistinės diskurso analizės tyrėjo P. J. Gee diskurso iš didžiosios raidės „D“ ir mažosios „d“ perskyra, žyminčia oficialųjį ir neoficialųjį diskursą. Šiame skyriuje taip pat analizuojamos istorinės koeduka-

cijos atsiradimo priežastys ir kontekstas, lyginami vienalyčių ir koedukacinių mokyklų tikslai, ugdymo(si) aplinka ir ieškoma ugdymo(si) pasiekimų ir lyties ryšio. Ar vertėtų grįžti prie vienalyčio ugdymo? Straipsnio autorė teigia, kad tam tikrais amžiaus tarpsniais, tam tikrų dalykų ir tam tikrais ugdymo(si) etapais mokinių grupavimas pagal lytį yra svarstytinas. Tikėtina, kad tai „būtų žingsnis pirmyn siekiant labiau personalizuoti ugdymą, pritaikyti metodus bei turinį asmeniui ir suderinti su jo siekiais, o ne praeities rekonstrukcija“.

Trečias skyrius yra skirtas išryškinti ugdytojo asmenybės svarbą. Aptariant mokymosi kokybę užtikrinančius veiksnius, pažymima, kad vienas iš svarbiausių – mokytojo asmenybė ir pedagoginė sąveika, grindžiama pedagogine galia, pe-

dagogine meile, humoru, taktu ir optimizmu. Taip pat aptariamas vaikų, lankančių dienos centrą, socialinio darbuotojo autoriteto suvokimas, įvardijamos pagrindinės autoriteto sąvokos ir gvildenamos įvairios dilemos, susijusios su socialinio darbuotojo autoritetu profesinėje praktikoje.

2016 metai – jubiliejiniai. Praėjo 25 metai nuo pirmojo žurnalo *Acta Paedagogica Vilnensia* tomo pasirodymo. Be to, šiais metais jubiliejų švenčia ir ilgamečiai žurnalo vyriausieji redaktoriai – profesorius Leonas Jovaiša ir profesorė Vanda Aramavičiūtė. Gražiausi redakcinės kolegijos ir Edukologijos katedros sveikinimai, širdingi linkėjimai ir nuoširdžiausia padėka!

Kronikos skiltyje pateikiame pokalbį su profesore V. Aramavičiūte, kuriame svarstoma apie žurnalo praeitį, dabartį ir ateitį.

Irena Stonkuvienė